

RAI-osaamiskartoitus Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus

---

Kehittämiskokonaisuuden toteuttamissuunnitelma

Tiina Lehtinen, RAI-suunnittelija

Sisäisten kehittäjien valmennus 2018

RAI-osaamiskartoitus

KEHITTÄMISKOKONAISUUDEN LÄHTÖTILANNE

Väestörakenteen muutos ja taloudelliset haasteet edellyttävät tehokkaampien toimintatapojen kehittämistä. Väestölle tulee taata laadukkaat palvelut samalla kun pitää huolehtia resurssien riittävydestä ja oikeasta kohdentamisesta. Palvelujen ja hoidon laatua voidaan tarkastella palvelun saajan ja antajan näkökulmista. Ammattihenkilöstöllä, palvelun tuottaja- ja tilaajaorganisaatioilla sekä yhteiskunnalla on oma näkökulmansa laatuun.

Tehokas palvelujärjestelmä vastaa asiakkaiden tarpeisiin ja tuottaa laadukkaita palveluita oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa. Palveluiden kehittäminen tarvitsee tuekseen monipuolista ja luotettavaa arviointi- ja seurantajärjestelmää. Johtaja mahdollistaa toiminnan ja prosessien jatkuvuuden ja suunnitelmallisuuden sekä tunnistaa palvelujen laatuun, vaikuttavuuteen ja kustannustehokkuuteen liittyviä tekijöitä.

1. RAI-arviointijärjestelmä

RAI-järjestelmä on standardoitu tiedonkeruun ja havainnoinnin välineistö, joka on tarkoitettu asiakkaan palvelutarpeen arviointiin sekä hoito-, kuntoutus- ja palvelusuunnitelman laatimiseen. RAI-välineistön sisältöä ylläpitää ja sen oikeudet omistaa kansainvälinen tutkijaverkosto interRAI. THL valvoo RAI-välineiden suomalaisia versioita

RAI-välineiden kysymyssisältö koostuu ydinkysymyksistä ja välinekohtaisista, täydentävistä kysymyksistä. RAI-välineistön ydinkysymykset ovat samat tai lähes samat kaikissa kokonaisissa välineissä (ei kartoitus- tai lyhennetyissä välineissä). Ydinkysymysten perusteella muodostettavilla mittareilla voidaan verrata asiakkaita riippumatta siitä, millä RAI-välineellä arviointi on tehty.

RAI-vertailukehittämiseen kuuluu samankaltaisuuteen perustuva vertaisarviointi, yhteisesti sovittujen laatuindikaattoreiden käyttö sekä oman työn kehittäminen oppimalla parhaista käytännöistä. RAI-vertailukehittäminen auttaa organisaatioita hahmottamaan oman organisaation kehittämiskohteita sekä alueet, joilla toiminta on vähintään yhtä hyvää tai parempaa kuin verrokeilla. Kun palvelutarpeita selvittävät ammattilaiset ovat tehneet asiakkaistaan RAI-arviot, voidaan koko palveluntuottajan asiakaskuntaa kuvata yhtenäisellä, vertailukelpoisella tavalla.

RAI-vertailutieto hyvistä käytännöistä perustuu kunnallisten ja yksityisten palveluntuottajien sekä läkkäät, vammaiset ja toimintakyky -yksikön väliseen yhteistyöhön. Vertailukehittämistä varten on luotu yhteistyöverkosto, ja toimintaa tukevat myös vuosittain järjestettävät RAI-seminaarit. Vertailutiedot ovat julkisia, mutta yksittäisen henkilön tietoja ei paljasteta ulkopuolisille.

2. Osaamiskartoitus

Osaamiskartoituksen avulla voidaan selvittää organisaation tai yksilön osaamistarpeita, kirkastaa ydinosamista ja kartoittaa työntekijöiden tämänhetkistä osaamista. Kartoituksen avulla saadaan selville millainen nykyosaaminen on vahvaa ja missä on puutteita sekä millaista osaamista organisaatiossa tarvitaan. Osaamiskartoitus toimii työvälineenä henkilön oman osaamisen itsearviointiin sekä osaamisen kehittämisen suunnitteluun ja toteutukseen.

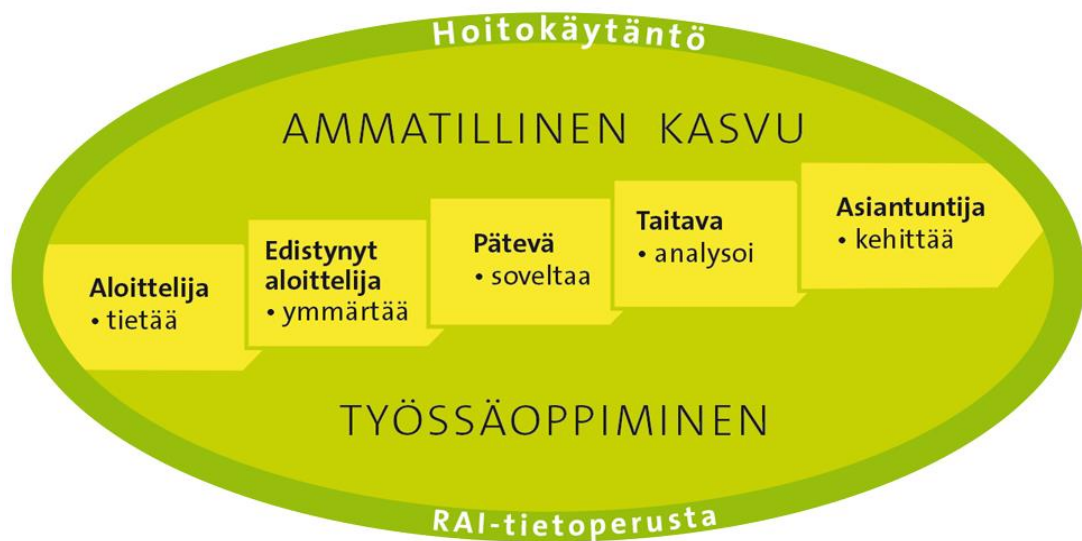
Osaamiskartan avulla saadaan yhteinen ja yhtenäinen käsitys organisaation kokonaisosaamisesta ja täsmällistä tietoa eri tehtävissä ja ryhmissä tarvittavasta osaamisesta. Tätä tietoa tarvitaan myös kehityksen suunnittelussa.

Osaamiskartoituksista saatava suurin hyöty on kehittämistyön jäsentyminen ja sen suuntaaminen. Osaamiskartoituksesta saadaan eniten hyötyä, kun se tehdään koko organisaatiolle samanaikaisesti. Näin saadaan kuvattua koko organisaation ydinosaminen samalla kertaa. Heidän mukaansa osaaminen

kannattaa kuvata tulevaisuuspainotteisesti eli osaamiskuvaukset ovat kehittämisen tavoitteena.

3. RAI-osaaminen

RAI-osaaja pystyy soveltamaan ennakoidusti RAI-arvioinnista saatua tietoa tarkoituksenmukaisesti oikeisiin asioihin ja oikeaan aikaan hyvän hoidon, toiminnan ja palvelujen takaamiseksi. RAI-osaamisessa yhdistyvät tietojen ja taitojen monipuolinen ja luova käyttö, kyky organisoida työtä ja työskennellä ryhmässä sekä muutoksen johtaminen. Hoitajien ammatillisessa kasvu- ja työssäoppimisprosessissa kehittyvät myös RAI-osaaminen, jotka yhdessä vaikuttavat yksikön hoitokäytäntöjen kehittymiseen:

- ❖ Aloittelija **tietää** RAI-arvioinnin sisällön ja periaatteet.
- ❖ Edistynyt aloittelija **ymmärtää** kysymysten sisällöllisen merkityksen käyttäen apuna RAI-käsikirjaa.
- ❖ Pätevä osaa tulkita mittarit ja herätteet (henkilön voimavaroista kertovat CAPsit/RAPsit) sekä **soveltaa** näitä tietoja henkilön palvelu- ja hoitosuunnitelman laatimisessa.

- ❖ Taitava **analysoi** RAI-arvioinneista saatavaa tietoa yksilöllisen ja asiakaslähtöisen palvelu- ja hoitosuunnitelman laatimisessa.
- ❖ Asiantuntija **kehittää** RAI-tietoon pohjautuvia hoitokäytäntöjä sekä kouluttaa ja ohjaa muuta henkilökuntaa hyödyntämään RAI-arviointitietoa henkilön hoidossa.

Yksikkötasoisien RAI-tiedon avulla voidaan seurata ja arvioida yksikön hoidon laatua ja toimintaa. RAI-tiedon hyödyntäminen johtamisessa edellyttää RAI-arvioinnin sisällön tuntemista ja kykyä tulkita tuloksia. Lähiesimieheltä vaaditaan "näkyä tulevasta" (mihin halutaan mennä), kykyä kytkeä toiminta organisaation strategioihin, pitkäjänteistä työskentelyä sekä muutosten johtamista.

Kehittämistoiminnan työvälineitä ovat RAI-tieto yhdessä kansallisten linjausten ja käypä hoito -suositusten kanssa. Esimies voi RAI-vertailukehittämisen avulla verrata oman yksikön toimintaa ajassa tai muihin samankaltaisiin yksikköihin. Hänellä on rohkeutta nähdä ja "myöntää" kehittämiskohteet ja halua oppia muiden hyvistä käytännöistä.

4. RAI Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymässä

RAI-järjestelmä on ollut käytössä vuodesta 2011 alkaen, ensin Lahden kaupungin vanhustenpalveluissa. Vuonna 2014 entiset Oiva-kunnat ottivat RAI:n käyttöönsä ja entisten Aava-kuntien käyttöönotto tapahtui vuoden 2017 - 2018 aikana. Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän ikääntyneiden palveluissa on käytössä Raisoftin toimittamana laaja sote-paketti, joka pitää sisällään useita RAI-instrumentteja sekä lisämoduuleita. RAI-osaaminen on monikerroksista ja RAI:ta osataan hyödyntää tällä hetkellä vaihtelevasti eri yksiköissä.

RAI-pääkäyttäjänä tarvitsen tietoa osaamistasoista, jotta pystyn suunnittelemaan tarvittavaa lisäkoulutusta niin koko henkilöstölle kuin avainosaajille sekä esimiehille.

5. Kyselyn tekeminen

Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymässä on käytössä Webropol-ohjelma, jonka avulla voidaan suorittaa muun muassa erilaisia kyselyitä. Ohjelman käyttöön on tarjolla koulutusta. Tämä RAI-osaamiskartoitus tehdään Webropol-kyselynä Ikäkunnan RAI-ohjelmia käyttäville työntekijöille. Kysymykset on muokattu RAI-työryhmässä. (Liite1)

6. Tulevaisuudenkuva

Kehittämiskokonaisuuden tarkoituksena on selvittää Ikäkunnan RAI-arviointikäyttäjien osaamistaso Webropol-ohjelmalla toteutetun kyselyn avulla.

Tavoitteena on kohdentaa RAI-koulutukset osaamistarpeen mukaan, jolloin RAI-osaaminen paranee ja arviointitulosten luotettavuus kasvaa. RAI-tietoa osataan hyödyntää paremmin.

7. Kehittämiskokonaisuuden aikataulu

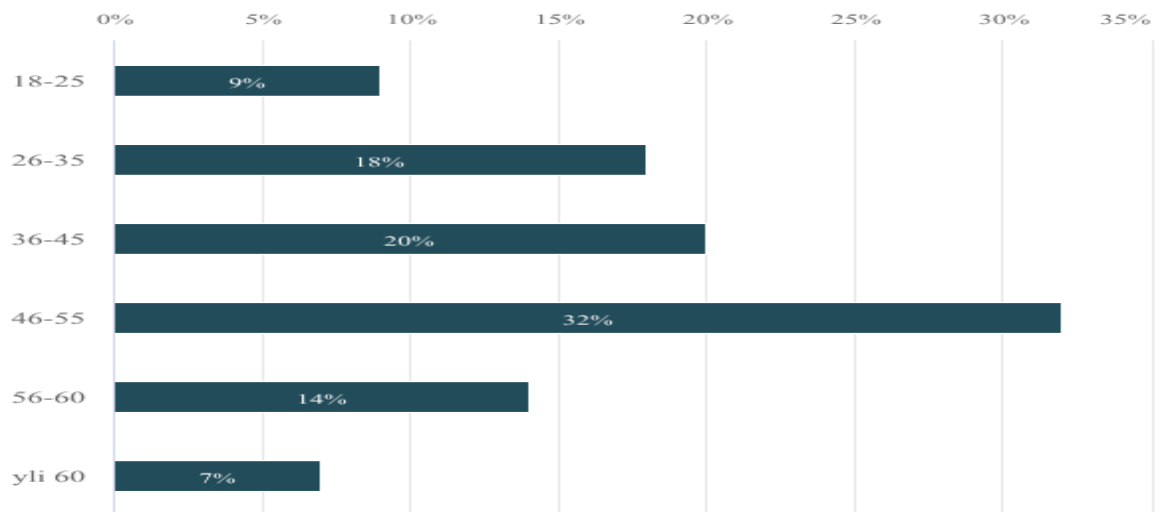
Kysely valmistuu marraskuun aikana ja tulosten analysointi on joulukuussa.

Koulutussuunnitelman laatiminen 12/2018 – 1/2019

TULOSTEN ANALYSOINTI

8. Taustatiedot

Kyselyyn vastasi 310 ikääntyneiden palvelujen ja kuntoutuksen työntekijää. Vastaajista naisia oli 295 ja miehiä 15. Suurin ikäryhmä oli 46 - 55 vuotiaat (Kuvio 1)

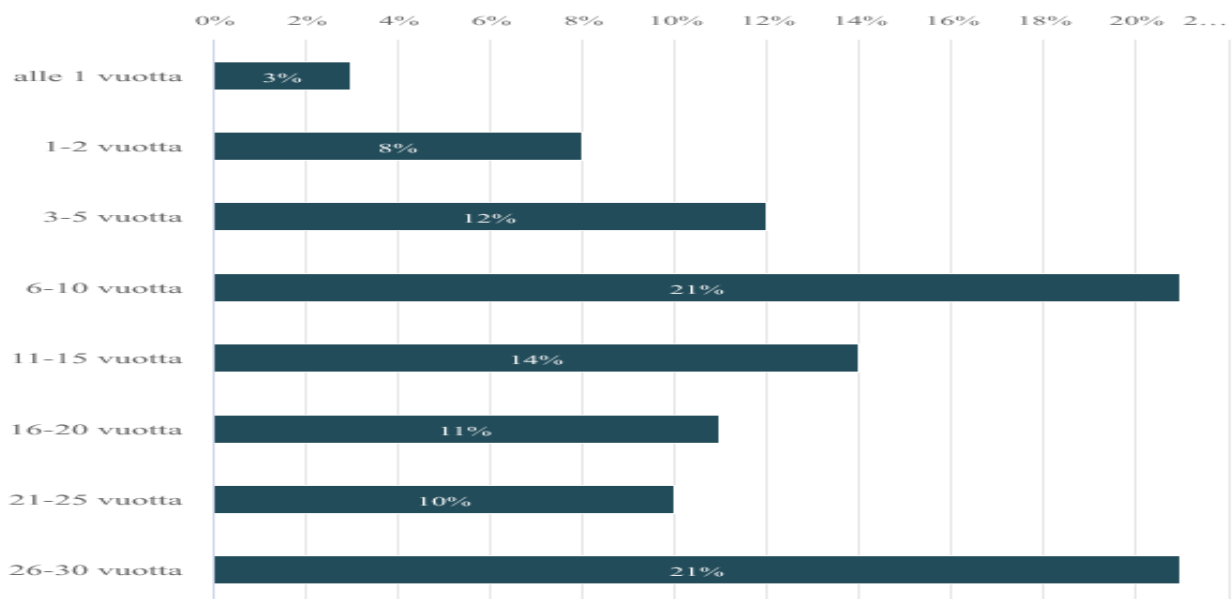

Kuvio 1 Ikäjakautuma.

Vastaajista suurin osa oli lähihoitajia 225, sairaanhoitajia/terveydenhoitajia oli 43, kodinhoitajia oli 7, esimiehiä oli 23 ja jokin muu 12. Muita ammatteja oli asiakasohjaaja, geronomi, sosionomi ja perushoitaja.

RAI:n peruskäyttäjiä oli 245 vastaajaa, avainosaajia vastaajista oli 41 ja esimiehiä 24.

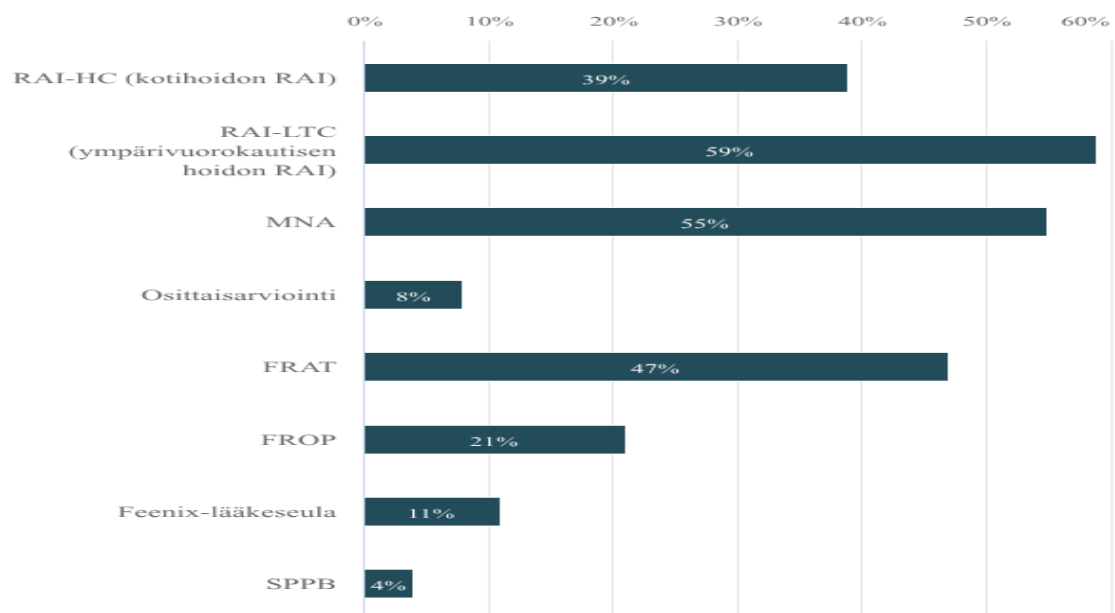
Työkokemus (Kuvio 2) jakautuu melko tasaisesti, mutta kuitenkin 6 -10 vuotta ja 26 - 30 vuotta ryhmissä oli yhteensä 131 vastaajaa. Henkilöstön ikääntyminen näkyy myös tässä kyselyssä, sillä vastaajista 65 on ollut työssä 23 - 30 vuotta.

Kuvio 2. Työkokemus.

Vastaajia oli eniten asumispalveluista (193), kotiin vietävistä palveluista (98), asiakasohjuksesta (12) ja geriatrisesta keskukselta 4.

RAI-instrumentit ovat laajasti käytössä koko toimialalla (Kuvio 3)

Kuvio 3. RAI-instrumenttien käyttö.

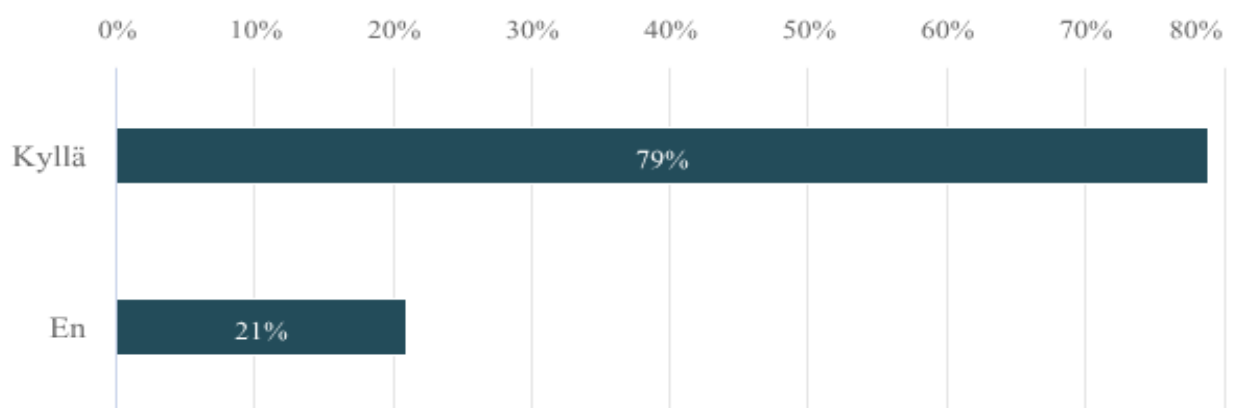

RAI-avainosaaja on tunnettu työyksiköissä, vain 25 vastaajaa mainitsee että ei tiedä yksikkönsä RAI-avainosaajaa.

RAI koulutusta vastaajista oli käynyt 246 ja 64 vastaajaa ei ollut käynyt mitään RAI koulutusta. Koulutuksessa olleista, arvioinnin sisältökoulutusta (peruskoulutusta) on käynyt 237 ja arvioinnin tulkintakoulutusta (mittarikoulutus) on käynyt 119, thl:n verkkokoulutuksen on käynyt 34 vastaajaa. Raisoftin koulutuksessa olleita oli 156 ja organisaation omien kouluttajien (Sirpa Oja ja Tiina Lehtinen) koulutuksissa on ollut 186 vastaajaa.

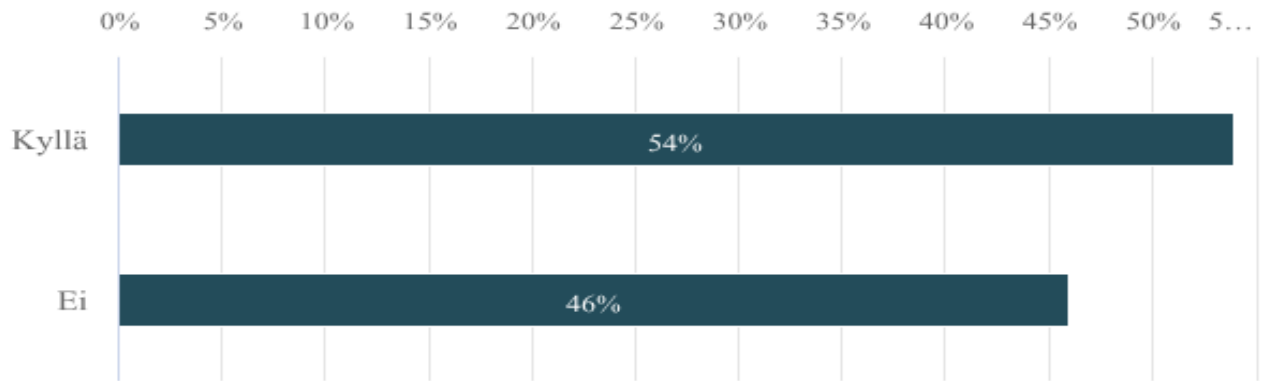
H-aseamalla sijaitsevia RAI-ohjeita oli käyttänyt 141 vastaajaa. 169 vastaajaa ei ollut käyttänyt H-aseman ohjeita. Ongelmana saattaa olla se, että kaikki työntekijät eivät pääse H-aseamalla olevaan RAI kansioon. Yhtymän servicedeskistä voi pyytää oikeudet H-aseman RAI-kansioon.

RAI-arviointia osataan hyödyntää palvelu-, hoito- ja kuntoutussuunnitelman laadinnassa. 246 vastaajaa jo hyödyntää arvioinnin tulosta suunnitelmia laatiessaan. (Kuvio 4)

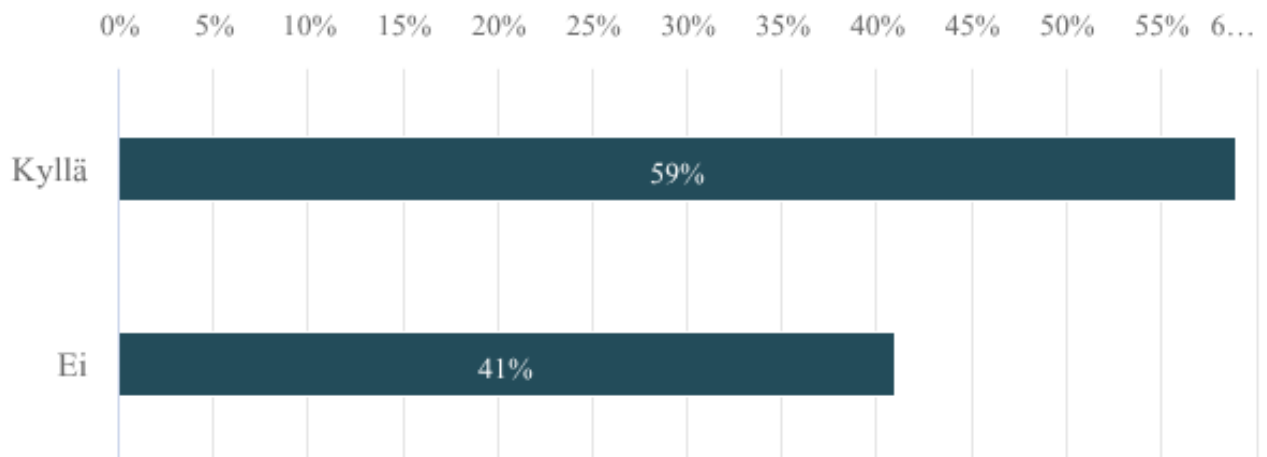
Kuvio 4. Arviointien hyödyntäminen palvelu-, hoito- ja kuntoutussuunnitelman laadinnassa.

Thl:n laatuvalautteiden ja tulosalueen laatuindikaattoreiden käsittely vaihtelee yksiköissä. 167 vastaajaa sanoo, että yksikössä ne käsitellään. (Kuvio 5)

Kuvio 5. Laatuvalautteiden ja laatuindikaattoreiden läpikäynti yksikössä.

Kehitysehdotusten ja koulutustarpeiden nimeäminen laatuvalautteiden pohjalta ei vielä toteudu yksiköissä. Kysymykseen vastaajia oli 167, joista 99 vastasi että heidän yksikössään nimetään kehitysehdotuksia ja koulutustarpeita. (Kuvio 6)

Kuvio 6. Kehitysehdotusten ja koulutustarpeiden nimeäminen RAI-laatuindikaattoreiden pohjalta.

Sanallisen palautteen pääviesti oli, että RAI-koulutusta tarvitaan ja halutaan lisää. Koulutukseen pääsyä halutaan nopeuttaa. Toisaalta myös koulutusten nopeatahtisuutta kritisoitiin. Pienryhmäkoulutusta tai yksiköissä tapahtuvaa koulutusta toivottiin lisää. Esimiehille suunnattua koulutusta toivotaan erikseen.

Ajankäytön ongelmat arviointien tekemisessä nousi useassa palautteessa esiin. Ajankäytön ongelmien koetaan heijastuvan arviointien tekemiseen ja sitä kautta vastauksien laatuun.

RAI arviointien tekemistä yleensäkin kyseenalaistettiin. Muutamassa vastuksessa mainittiin epäilystä, että RAI:ta tehdään thl:n tilastoja varten tai johdon tarpeisiin.

Yksiköissä olevien RAI-avainosaajien panostusta ja asiantuntijuutta kiitettiin. Heiltä saa apua ja kannustusta. RAI-avainosaajat kaipasivat myös suunniteltua aikaa yksikön RAI-asioiden eteenpäinviemiseen.

KOULUTUSSUUNNITELMA KEVÄÄLLE 2019

RAI-koulutussuunnitelma (Taulukko 1) on tehty puolivuositain. RAI-pääkäyttäjä vastaa RAI-LTC koulutuksista ja RAI-HC koulutuksista vastaa varapääkäyttäjä.

Saatujen palautteiden perusteella on oivallettu, että jatkossa tarvitaan enemmän räätälöityjä koulutuksia peruskoulutusten rinnalle. Hyödynnetään myös työpajamaista koulutusta ja käyttäjien välistä vuorovaikutteisuutta.

RAI-tulosten hyödyntäminen asiakkaan hoidon suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin välineenä tarvitsee edelleen tukea. Yhteistyö RAI-avainosaajien ja kirjaamisyhdysheiköiden kanssa on ensiarvoisen tärkeää.

Pääkäyttäjä ja varapääkäyttäjä jalkautuvat yksiköihin esim. kerroskokouksiin tai kuukausikokouksiin. Esimies kokouksissa käydään puolivuositain, jossa yhdessä tulosaluejohtajan ja esimiesten kanssa käydään läpi thl:n laatupalautteet.

RAI-LTC asumispalvelut +J20	RAI-LTC asumispalvelut +J20	RAI-HC kotihoito	RAI-HC kotihoito
15.1.2019 LTC-peruskoulutus	19.2.2019 LTC- mittarikoulutus	17.1.2019 HC-peruskoulutus	21.2.2019 HC- mittarikoulutus
12.3.2019 LTC-peruskoulutus	9.4.2019 LTC- mittarikoulutus	14.2.2019 HC-peruskoulutus	11.3.2019 HC- mittarikoulutus
14.5.2019 LTC-peruskoulutus	11.6.2019 LTC- mittarikoulutus	16.5.2019 HC-peruskoulutus	13.6.2019 HC- mittarikoulutus
22.1.2019 RAI-koulutusta Esimiehille		24.1.2019 RAI-koulutusta Esimiehille	
7.3.2019 Avainosaajien verkostoiltpäivä		5.3.2019 Avainosaajien verkostoiltpäivä	

Taulukko 1. Kevään 2019 RAI-koulutukset

Syksyn koulutukset suunnitellaan kesällä keväällä olleiden koulutusten palautteiden jälkeen.

RAI-osaamiskartoitus

Taustatiedot

1. Sukupuoli

- Nainen
- Mies

2. Ikäryhmä

- 18 - 25
- 26 - 35
- 36 - 45
- 46 - 55
- 56 - 60
- yli 60

3. Ammattiryhmä

- Kotiavustaja / Kodinhoitaja
- Lähihoitaja
- Sairaanhoitaja / Terveystenhoitaja
- Esimies
- Jokin muu _____

4. Työkokemus vuosina

- alle 1 vuotta
- 1 - 2 vuotta
- 3 - 5 vuotta
- 6 - 10 vuotta
- 11 - 15 vuotta
- 16 - 20 vuotta
- 21 - 25 vuotta
- 26 - 30 vuotta

5. Tulosalue

- Kotiin vietävät palvelut
- Asumispalvelut
- Geriatrinen osaamiskeskus
- Asiakasohjaus

6. Mitä RAI-instrumenttejä yksikössä käytetään?

- RAI-HC (kotihoidon RAI)
- RAI LTC (ympäri vuorokautisen hoidon RAI)
- Osittaisarviointi
- MNA
- FRAT
- FROP
- Feenix-lääkeseula
- SPPB

7. Millainen RAI-käyttäjä olet?

- Peruskäyttäjä
- Avainosaaja
- Esimies

8. Oletko käynyt RAI-koulutusta?

- Kyllä
- En

Jos vastaa kysymykseen 7. **Kyllä** tulee seuraavat kysymykset:

9. Millaista RAI-koulutusta olet käynyt?

- Arvioinnin sisältökoulutus (Peruskoulutus)
- Arvioinnin tulkintakoulutus (Mittarikoulutus)
- THL:n verkkokoulutus

10. Oliko kouluttaja Raisoftilta?

- Kyllä
- Ei

11. Oliko kouluttaja oman organisaation sisältä? (Sirpa Oja tai Tiina Lehtinen)

- Kyllä
- Ei

Jos vastaa kysymykseen 7 **Ei** jatkuvat kysymykset:

12. Koetko tarvitsevasi koulutusta tai lisäkoulutusta RAI-arvioinnin täyttämiseen / tulkitsemiseen?

- Kyllä

- En

13. Oletko käyttänyt H-asemalta löytyviä RAI-ohjeita?

- Kyllä
- En

14. Tiedätkö kuka on yksikkösi RAI-avainosaaja?

- Kyllä
- En

15. Hyödynnätkö RAI-arvioinnin tietoa laatiessasi palvelu-, hoito- ja kuntoutussuunnitelmaa?

- Kyllä
- En

16. Käsitelläänkö yksikössäsi Thl:n laatupalautteet ja tulosalueen laatuindikaattorit puolivuositain?

- Kyllä
- Ei

jos vastaa **kyllä** tulee seuraava kysymys 17, jos vastaa **ei** tulee kysymys 18

17. Nimetäänkö yksikössäsi kehitysehdotuksia / koulutustarpeita RAI-laatuindikaattoreiden pohjalta?

- Kyllä
- Ei

18. Anna palautetta RAI-työryhmälle